

TÜRK SİYASETİNDE POLİTİK DİL KULLANIMI: BİNALİ YILDIRIM, KEMAL KILIÇDAROĞLU VE DEVLET BAHÇELİ’NİN; 7 AĞUSTOS 2016 “DEMOKRASİ VE ŞEHİTLER MİTINGİ” SÖYLEMLERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Dr. Gökmen KANTAR

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
gokmenkantar06@gmail.com

Özet

Söylem, terim olarak yüzyıla yaklaşan bir süredir dilimizde olup; toplumun bütün kesimlerince başvurularak kullanılmaktadır. Yaşadığımız çağ artık bir söylem çağı olup, dünyadaki genel geçer bilimlerin hepsi söylem kavramının etkisi altındadır. Yaşadığımız dünyada artık mutlak gerçeklik yoktur, mutlak söylemler vardır. Söylem analizi, dilin kullanım biçimini ve işlevlerini inceler. Kelimeler, cümleler ve diğer metinsel ifadeler, arka plan bilgisine dayanılarak çıkarımda bulunulabilecek içerikleri ya da iddiaları, ima yoluyla ortaya koyabilme özelliğindeki söylem ve iletişim, önemli ideolojik boyutlara sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük meydan mitingi İstanbul Yenikapı’da yapıldı. 15 Temmuz’daki kanlı darbe girişimine direnip darbeyi püskürten milyonlar bu kez Yenikapı’da tarihi bir buluşma gerçekleştirdi. Yenikapı miting alanında 5 milyon kişi toplandı. Cumhurbaşkanı ve TBMM Başkanı ile AK Parti, CHP ve MHP liderleri ilk kez aynı miting meydanında buluştu. Genelkurmay Başkanı da ilk kez bir mitingde milyonlara hitap etti. Bu nedenlerden dolayı İstanbul’da 7 Ağustos 2016’da yapılan “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” siyasi söylem açısından araştırmaya değer bulunmuştur. Çalışma içerisinde 15 Temmuz darbe girişiminin sonrasında, Yenikapı’da yapılan “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” inde parti liderlerinin kullandığı “Politik dil” söylem ve içerik analizi yöntemiyle incelenecektir. Parti liderlerinin miting konuşma metinleri; doğal dil kullanımı, retorik unsurları, ele aldığı gündem konuları ve “Ben ve Biz” zamirlerini kullanma biçimi açısından incelenecektir. Bulgular tablolar halinde düzenlenecek ve karşılaştırma yapılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: 7 Ağustos 2016 Demokrasi ve şehitler Mitingi, Binali Yıldırım, Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçdaroğlu, Söylem, Söylem ve İçerik Analizi, Politik Dil,

**POLITICAL LANGUAGE USAGE IN TURKISH POLITICS:
BİNALİ YILDIRIM, KEMAL KILIÇDAROĞLU AND
DEVLET BAHÇELİ'S SPEECH ON "DEMOCRACY AND
MARTYRS' MEETING", AUGUST 7, 2016, CONTENT
ANALYSIS OF DISCOURSE**

Abstract

The discourse analyst is in our language, which is a term approximating centuries; Society is being used and applied to all sections of society. The age we live in is now a rhetoric, and all the world's leading sciences are all under the influence of the discourse concept. There is no absolute reality in the world we live in, there are absolute discourses. Discourse analysis analyzes the form and function of language usage. Words, phrases, and other textual expressions have important ideological dimensions that can be deduced based on their background knowledge, and their discourse and communication in the form of their implications, implications. The biggest challenge in the history of the Republic of Turkey was held in Istanbul Yenikapı. The millions who resisted the bloody coup attempt on July 15 and fired the coup drew a historic meeting in Yenikapı this time. 5 million people gathered in Yenikapı rally area. President of the Parliament and the AK Party, CHP and MHP leaders met for the first time in the same rally. The Chief of General Staff also addressed millions for the first time in a rally. For these reasons, the "Democracy and Martyrs' Rally" held on 7 August 2016 in Istanbul was found worthy of investigation in terms of political discourse. The "Democracy and Martyrs' Rally" held in Yenikapı after the July 15 coup attempt will be examined by the "Political language" discourse and content analysis method used by the party leaders. Rally speech texts of party leaders; The use of natural language, the rhetorical elements, the topics of the agenda they are dealing with, and the way they use the "I and We" pronouns. The findings will be arranged in tabular form and will be evaluated by comparison.

Keywords: 7 August 2016 Democracy and martyrdom rally, Binali Yıldırım, Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçdaroğlu, Discourse, Discourse and Content Analysis, Political Language,

Giriş

Söylem, terim olarak yüzyıla yaklaşan bir süredir dilimizde toplumun bütün kesimlerinde başvurularak kullanılmaktadır. Yaşadığımız çağ, bir söylem çağı olup; artık dünyadaki beşeri bilimlerin hepsi söylem kavramının tesiri altındadır. Söylemin keşfinden sonra, artık evrensel mutlak gerçeklik yoktur; gerçeklikler vardır. Gerçeklik, söylemle ve söylem içinde inşa edilen bir şeydir.

Her söylem bir gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla söylemlere artık tekabül eden geçeklikler söz konusudur (Sözen, 2014: 9). Sürekli olarak değişen ve gelişen postmodern dünyada aynı zamanda, söylemlerde değişip ve gelişmektedir. Söyleme dayalı değişimin en açık olarak yaşandığı yerlerden biriside, “Siyaset ve Siyasal söylem” dir. Siyasal söylemin en dinamik aktörlerinden birisi olan liderlerin, “politik dil” kullanımının araştırılması; içinde bulunduğumuz dönemin “yapı çözümüne” katkı sağlaması açısından önemlidir. Söylem analizi konuşma ve metinler aracılığı ile oluşan, anlam ürünleriyle ilgilenen, geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir (Van Dijk, 1991: 114). Söylem analizi eleştirel yönü ile Neo-Marksist düşünürlerin, Frankfurt Okulu ve Batı Marksizm’inin dile yaptığı vurguyu merkeze alır. Disiplinler arası bir yaklaşım olan söylemin, inceleme yaptığı alan; sosyoloji, dilbilimi, sosyo-linguistik ile söylemin kesiştiği alandır (Sözen, 2014: 83). Söylem analizi alanına yönelik literatür çalışmalarına baktığımızda daha çok Michel Foucault merkezli, Van Dijk ‘ın haber söylem analiz yöntemine dayanan çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Yapılan bu akademik çalışmalar daha çok yüksek lisans ve doktora çalışması olarak yapılmıştır (Uğur, 2009 ve Süar, 2011). Bu çalışmanın odak noktası, Türk siyasetinde politik dil kullanımınıdır. Ayrıca diğer çalışmalardan farklı olarak söylem ve içerik analizi yöntemi bir arada kullanılmıştır. Söylem analizinde ve özellikle metin incelemelerinde genellikle, postyapısalcı ve Foucault’cu söylem kuramlarından etkilenecek güç ilişkileri üzerinde durulur. Foucault, “bilgi ve iktidar” ilişkisinden yola çıkarak bir özne kavramsallaştırması geliştirmiştir. Bu, bir anlamda insanın nasıl bir bilginin nesnesi haline getirildiğine işaret eden sürecin anlatımıdır. Kısaca Foucault’a göre insan, kendi özgürlüğüne sahip olmak ve kendi varoluşunun öznesi olmak için bilgi nesnesi haline getiriliyordu (Foucault, 2004: 106).

Bu çalışma içerisinde, siyasal söylemin belirleyen aktörü olan, lider kavramından hareketle; Binali Yıldırım (Ak Parti Genel Başkanı), Devlet Bahçeli (MHP Genel Başkanı) ve Kemal Kılıçdaroğlu’nun (CHP Genel Başkanı) 7 Ağustos 2016 İstanbul Yenikapı’da Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayesinde düzenlenen “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” nde yapmış oldukları siyasi konuşmaların belirgin özellikleri, varsa tanımlamaları ortaya konulacaktır. Yapılacak olan söylem ve içerik analizi ile liderlerin doğal dil kullanımı, retorik unsurları, ele aldıkları gündem konuları ve “Ben ve biz” zamirlerini kullanım biçimleri kapsamında temalaştırma çalışması yapılarak incelenecektir. Burada yapılacak olan parti

liderinin söylemlerinin içerik analiziyle, belirli bir tarih kesiti için, belirli bir konu çerçevesinde veya her bir liderin uzun dönemli söylemleri ile de yapılabilir. İlk olarak teorik çerçeve kapsamına söylem, söylem kuramları ve siyasal lider üzerinde durulacaktır. Daha sonra çalışmamızın belirleyen yöntemleri olana Van Dijk Haber söylem analizi ve içerik analizi yöntemi hakkında bilgi verilecektir.

1.TEORİK ÇERÇEVE: Çalışmanın bu kısmı şu başlıklar altında ele alınacaktır: Söylem, söylem kuramları, siyasal lider ile söylem ve içerik analizi yöntemi

1.1. Söylem: Söylem, bir dilbilimci için “Cümlelerin ötesindeki” anlamına gelirken, bazıları için söylem çalışması dilin kullanımına işaret edebilir. Eleştirel kuramcılar, gücün söyleminden, iktidarın söyleminden bahsederek, sosyal bilimlerle farklı bir açıdan bağlantı kurarlar (Mutlu, 2008: 262). Söylem analizi politika alanında, görece geç kullanılan bir teknik olmuştur. Politika, söylem analizcileri tarafından henüz çok fazla bilinmeyen bir alan olduğu için yapılan politik dil ve söylem çalışmalarının genellikle çoğunluğunu, dilbilimciler ve söylem analizcileri yapmıştır. Ülkemizde söyleme dair yapılan çalışmaların en kapsamlısı Edibe Sözen’in *Söylem* adlı eseridir. Edibe Sözen bu konuda söylemi şöyle tanımlar; “hayat söylemlerdedir ve hayat söylemleri ile gerçekleşir. Artık Newton’un mutlak zamanı ve uzayı içinde değil; belirsiz, kaotik bir söylemler evreninde yaşıyoruz” (Sözen, 2014: 9).

1.2.Söylem Kuramları: Söylem kavramı, 20. yüzyılın başlarında Batı dünyasında özellikle dilbilim alanında yapılan çalışmalar ile ortaya çıkmıştır. Söylem terim olarak, son elli yıldır dilbilimciler, insanbilimciler, yazın kuramcılar, toplumbilimciler ve toplumun bütün kesimlerince sahiplenilen ve kullanılan bir kavramdır. Modernizm ve modernleşme sonrasında, içinde bulunduğumuz çağ postmodernizmle gelişmiş bir söylem çağıdır ve dünyadaki genel geçer insani bilimlerin hepsinde söylem kavramının tesiri görülmektedir. Bugüne kadar ortaya konulan çalışmalarda gerek yapısalcılar gerekse postyapısalcılar insanın anlama yetisine ve buna bağlı olarak söylem alanına çok büyük katkıda bulunmuşlardır. Özellikle Saussure, Strauss, Lacan, Barthes, Derrida, Gadamer ve Foucault gibi düşünürler önemli fikirleri ile insanlığın anlama yetisine büyük hizmetler etmişlerdir. Yapılan bu araştırma alanları Söylem incelemelerinin kuramsal temelini oluşturur. Foucault’a göre, söylem üretmek, her toplumda, görevleri onun gücünü ve tehlikelerini önlemek, dizginlemek, maddiliğini savuşturmak olan birtakım yollarla, hem denetlenmek, hem ayıklanmak, hem de örgütlenmek ve

yeniden paylaştırılmaktır (Foucault, 1987: 23,24). Foucault'un, *Bilginin Arkeolojisi* kitabında söylemi; özneyi, tarihi ve bilgiyi birleştiren kavram olarak görür. Çünkü söylem bir açıdan onları değişik diziler içine yerleştirip dağıtırken, bir başka açıdan da hem bu dizilerin oluşumuna ilişkin kuralları tanımlar hem de diziler arasında ilişkiyi kurarak bu ilişkinin özelliklerini ve sınırlarını belirleyip aktarır. Diğer bir deyişle, söylemin seçici, tanımlayıcı, belirleyici ve aktarıcı özellikleri vardır (Doltaş, 2003: 51).

1.3. Siyasal Lider: Liderlik, dünyanın her yerinde toplum düzeni içerisinde belirli bir destek ile temsil edilen bir olgudur. Toplumsal yaşamın her alanında “liderlik” kavramı ile karşılaşma imkânı vardır. Devlet yönetiminden, siyasal partilere, sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelere, büyük şirketlerden, küçük işletmelere her alanda birden fazla insanın, bir amaç doğrultusunda bulunduğu yerde lider belirli bir etkiye sahiptir (Komsuoğlu, 2003: 5). Liderliğin oluşabilmesi için, kişinin resmi yetkilerle donatılması şart değildir. Burada önemli olan nokta liderin, kişileri peşinden sürükleyebilecek özellikleri bünyesinde taşıyabilmesidir (Arklan, 2004: 46). Liderin, izleyenleri etkileyebilmek için kullanacağı bazı güç kaynakları vardır. French ve Bertham Raven'a göre bunlar, “yasal güç, ödüllendirme gücü, zorlayıcı güç, uzmanlık gücü, karizmatik güç” tür. Bu çalışmanın temel ilgi alanı olan 7 Ağustos 2016 İstanbul-Yenikapı'daki “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” ne katılan Siyasi Parti Genel Başkanlarının politik dilidir. Siyasi parti Genel Başkanlarının Türk siyasal yaşamındaki rolü ve yapmış olduğu siyasal liderlik, liderlik kavramı açısından alt bir başlık olup ve siyaset biliminin ilgi alanına girerken; söylem açısından ise disiplinler arası bir çalışmadır (Eraslan, 2004). Siyasal liderlik açısından bir inceleme yapılırken, ulaşılabilecek en önemli kaynaklar liderlerin oto-biyografileri veya siyasal liderlik fikirlerinin, lider olarak görülmelerini sağlayan süreç içindeki sözlü veya yazılı söylemleridir. Bunlara örnek Hitler'in *Kavgamı*, Gandhi'nin *Satyagraha'sı*, Atatürk'ün *Nutku*, Alparslan Türkeş'in *Dokuz Işık Doktrini*, Bülent Ecevit'in *Ortanın Solu*, Necmettin Erbakan'ın *Davam'ı*, Süleyman Demirel'in *Yeni Bir Sosyal Mukaveleye Doğru'su*, Ahmet Davutoğlu'nun *Stratejik Derinlik'i* örnek verilebilir (Komsuoğlu, 2003: 21). Bir ülkede siyasal söylemin anlaşılması, yaşanan siyasal farklılıkları ve toplumsal bütünü bu farklılıklarla zenginleştirilmesini anlamak için liderlerin kullandıkları siyasal söyleme bakmak gerekmektedir. Çünkü modern demokrasiler, temelde partiler demokrasisidir. Bu partilerin temsil ettikleri düşünceler, çıkarlar veya kesimler arasında sürdürülen rekabet, toplumsal fay hatlarını ortaya çıkarmaktadır. Muhakkak ki, liderlerin

sadece birer konuşmaları ile bütünüyle politik dil veya siyasetin çatışma alanları ortaya çıkartılamayacaktır. Siyasal partiler ve bunların meclis grupları, halkın taleplerini siyasal sisteme yönelik “Girdi” haline dönüştüren ve kararların taleplerle uyumunu değerlendiren bir konumdadır. Siyasi parti liderleri, yasal ve siyasal konularından dolayı siyasal hayatın birincil aktörler durumundadır. Bu etkinlikleri dolayısıyla liderlerin konuşma metinleri, ortaya çıkan söylemlerdeki politik dili ve siyasette dil kullanımını açıklamak için oldukça değerlidir (Heywood, 2013: 41). Ancak bu konuşmalarda ortaya çıkan kısmi görüntüyü izlemek kesinlikle öğretici bir adım değeri taşımaktadır.

1.4. Söylem ve İçerik Analizi Yöntemi: Söylem analizi, konuşma ve metinler aracılığıyla oluşan anlam ürünleri ile ilgilenen geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir. Söylem analizinin kuramsal arka planında sosyal bilimlerdeki sosyoloji, psikoloji, dilbilim, medya, siyasal bilimler gibi pek çok farklı alan yer almaktadır. Bu alanların her biri söylem analizini kendi bakış açılarına ve bilimsel yöntemlerine dayalı olarak kullanır ve söylem analizine ilişkin kendi kurallarını oluşturur (Ekşi ve Çelik, 2008:113). Söylem analizi nesnel kuralları olan ve nesnelliği barındıran bir analiz değildir. Bu yüzden nitel araştırma yöntemleri içinde adlandırılır. Bazı nitel analiz yöntemleri ile benzerlik gösteren tarafları vardır. Bununla beraber söylem analizi Dilbilim, psikoloji, sosyoloji felsefe gibi birçok disiplinin kavşak noktasında kesişen bir durumdur. Söylem analizi sonucunda ulaşılan bilgi sübjektif ve yoruma dayalıdır. Kesin yargılara ulaşmaktan ziyade bireylerin farklı bakış açısıyla bakmasını sağlamaya ve söylemleri sosyal bağlam içinde değerlendirmeye çalışır (Demir, 2008: 5). Sözen’e göre, söylem analizi üç sacayağına dayanır: birincisi, Saussure’cü anlayışa dayanan yapısalcı dilbilim. İkincisi, Wittgenstein’in dilsel felsefesinden yaralanan post pozitivizm, Üçüncüsü ise dil felsefesinde, Gadamer ve bir yarısı yapısalcılara, bir yarısı da hermeneutiğe dayanan Ricoeur’dan etkilenen hermeneutiktir (Sözen, 2014: 79). Söylem analizi, mevcut söylemleri yeniden üretme, değiştirme, dönüştürme veya mevcut söylemlerin özelliklerini açığa çıkarma özelliğine sahiptir.

Çalışmamız içerisinde zaman zaman Teun A. Van Dijk’ın söylem analizi ve Lawrence Bardin’in, içerik analizi yönteminden yararlanılacaktır. Van Dijk’ın, başta haber söylemi olmak üzere değişik söylem yapılarına ilişkin analiz çalışmaları bulunan Hollandalı bir dilbilimcidir (Van Dijk, 2003: 110). Van Dijk’ın söylem anlayışında bir diğer önemli kavram: ideolojidir. Van Dijk, söylem ve

ideoloji arasında iki yönlü bir ilişki olduğunu belirtir. Buna göre ideolojiler günlük yaşamdaki söylemlerimizi etkilerken, söylem de ideolojilerin yeniden üretiminde önemli bir rol oynar. Van Dijk'a göre iktidar, toplumsal gruplar arasındaki ilişkinin özelliği olarak ortaya çıkar ve esas olarak iletişim içindeki etkileşim içinde oluşur. Van Dijk; söylemin yapıları, iktidarın yapıları arasındaki ilişkileri analiz eder ve söylemsel iktidar biçimlerini (söylemsel formasyonları) açığa çıkarmayı amaçlar (Van Dijk'danakt. Sancar, 2008: 140-142). Van Dijk ideolojik söylemin, "Bizim iyi şeylerimizi, onların ise kötü şeylerini vurgulamak" şeklinde tezahür eden bu genel yaklaşımını daha ince ideolojik analize imkân verecek şekilde yeniden formüle eder. Van Dijk tarafından "İdeolojik (dördül alan) kare" olarak adlandırılan ve ideolojik söylem analizine temel teşkil eden bu kavramsal alan şu 4 ilkedен oluşmaktadır (Dijk, 2003: 57):

- 1) Bizim hakkımızda olumlu şeyleri vurgula.
- 2) Onlar hakkında olumsuz şeyleri vurgula.
- 3) Bizim hakkımızda olumsuz şeyleri vurgulama.
- 4) Onlar hakkında olumlu şeyleri vurgulama.

Çalışma içerisinde yararlanacağımız diğer bir analiz yöntemi ise içerik analiz teknikleridir. İçerik analizi, mesajda, bireyi görünmeden etkileyen öğelerin etkilenmesine yönelik "İkinci bir okuma" olarak ifade edilir (Gökçe, 2006:35). Bu anlamda içerik analizi, bir tür iletişim psikanalizini ve ileten algılama sanatını andırmaktadır. Söz konusu okuma, okuyanı önyargılarında onaylayan, ilk duygularında rahatlatan, ideolojik, politik ve kültürel kanaatlerini pekiştiren bir okuma değil, ona gerçekten de yeni bir şeyler öğreten, onu yeni bir şeylerin önüne koyan bir okumadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 26). İçerik analizini çalışma içerisindeki metne uygularken, incelenen konuya bağlı olarak çeşitli teknikler kullanılır. Bu tekniklerden özellikle, çalışma içerisinde uygulayacağımız teknikleri kısaca ele almakta fayda vardır (Bilgin, 1995: 96).

• **Frekans Analizi:** içerik analizi, en basit şekliyle, birim ve öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Bu tür analizde, sayılabilecek nitelikte birimler veya sözcükler alınır ve analiz göstergeleri frekans türünde ifade edilir. Frekans analizi, en basit şekliyle, birim veya öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Örneğin, bir metinde anahtar sözcüklerin, bir insanın günlük uğraşları arasında ilgi odaklarının, bir kitle iletişim aracında ana-temaların belirlenmesinde, frekans analiz sonuçlarına bakılır (Bilgin, 1995: 96).

• **Değerlendirici Analiz:** Charles E. Osgood ve arkadaşları (1954) tarafından geliştirilen bu yöntem, tutum ve kavramı ele alır. Bu

yöntemin kuramsal çerçevesi, temsili bir dil anlayışına dayanır. İnsanın kullandığı dilde yansıdığı ve mesajın analizi sayesinde verici hakkında enformasyonlar edinilebileceği varsayılr. Örneğin Erdoğan'ın, genel seçimler öncesi, yapmış olduğu miting konuşmalarındaki olumlu veya olumsuz retorik tekrarları karşı tarafa bakışındaki tutumunu yansıtmaktadır. Ayrıca Erdoğan'ın, konuşmalarındaki retoriksel tekrarların sayısı; karşı tarafa olan bakış açısının yoğunluğu ortaya koymaktadır.

• **Yıldız Falı:** Kitle iletişim alanında yapılmış çeşitli içerik analizi çalışmaları vardır. Lawrence Bardin (1977) tarafından “Yıldız Falı” konusunda yapılan içerik analizi, bunların ilginç örneklerinden biridir. Buna göre; metindeki tüm kelimelerin sayısının (O), farklı kelimelerin sayısına (V) oranı (O/V) ile kelime çeşitliliği tespiti yapılmaktadır (Bilgin, 1995: 109). Bunun üzerine terimlerin “Doluluk” durumu, anlam taşıyıcı olanları ile araç niteliğinde olanların dağılımı nitel olarak değerlendirilebilecektir. İsim, fiil ve sıfatlar taşıyıcı, zarf, edat, nida ve bağlaç gibi diğer kelimeler ise araç kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Metinlerde bu kelime grupları, toplam kelime sayısına oranı bakımından da incelenmektedir. Bu yolla hatibin metne taşıdığı kelime hazinesi, ortaya konulabilecektir. Bardin'in formülünü metne uygularken; sayı ve tarih ifadeleri sayım dışında tutulmuştur. Birleşik yazılmayan deyimler ve bileşik ifadeleri oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Aynı kökten üretilmiş olsa da, anlamı ya da cümle içindeki işlevi farklılaşan kelimeler ayrı olarak hesaplanmıştır. Sesteş kelimeler ise anlamsal ayırım gözetilmeden aynı terim olarak kabul edilmiştir.

2. ÖRNEK SÖYLEM ANALİZ İNCELEMESİ:

Çalışmanın bu kısmı şu başlıklar altında ele alınacaktır: 7 Ağustos 2016 Demokrasi ve şehitler mitingi, parti genel başkanlarının miting konuşmalarındaki doğal dil kullanımı, retorik ve gündem konularını ele alış biçimi.

2.1. Demokrasi ve Şehitler Mitingi: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayesinde, İstanbul Valiliği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle Yenikapı Meydanı'nda 7 Ağustos 2016'da düzenlenen “Demokrasi ve Şehitler Mitingi”ne 5 milyon vatandaş katıldı. 12. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın davetiyle düzenlenen mitingde, Yenikapı'dan Dünya'ya birlik, beraberlik ve demokrasi dersi verildi. Türkiye tarihinin en büyük buluşmasına, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve Genelkurmay Başkanı ile 5 milyonu aşkın

vatandaş katıldı. Mitinge, pek çok ünlü isim de yoğun ilgi gösterdi. “Şehitlerin isimleri tek tek okundu...”Miting başlamadan önce “15 Temmuz Şehitleri” isimli, darbe girişimini anlatan, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve siyasi liderlerin darbe gecesi tepkileri ile gazi ve şehitlerin yakınlarının görüşlerinin yer aldığı video izlettirildi. Ardından darbe girişiminde şehit olanların isimleri tek tek okundu. Vatandaşlar da, “burada” diye seslendi (İstanbul Bülteni, 2016: 2). Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, Demokrasi ve Şehitler Mitinginde dua etti. Yurt içinden gazete ve medyanın yanı sıra; yurt dışından ve Avrupa'daki pek çok gazete ve televizyonlar da mitinge çok geniş yer verdi. Miting alanına ulaşım için 7 bin otobüs, 203 tekne, 10 vapur ücretsiz hizmet verdi. Silivri, Bakırköy, Yenikapı, Sirkeci, Eyüp, Söğütözü, Haliç Kongre Merkezi, Beykoz, Üsküdar, Kadıköy, Pendik ile Adalar iskelelerinden deniz araçları hareket etti. Engelli vatandaşlar için 50 adet otobüs tahsis edildi ve engelli araçları için araç sayısı kadar engelli tabelası hazırlandı. Bütün bu hazırlıklar ile Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük meydan mitingi İstanbul Yenikapı'da yapıldı. 15 Temmuz'daki kanlı darbe girişimine direnip darbeyi püskürten milyonlar bu kez Yenikapı'da tarihi bir buluşma gerçekleştirdi.

2.2.7 Ağustos 2016 “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” Parti Genel Başkanlarının Miting Konuşmalarındaki Doğal Dilin Kullanımı: Yapılan bu çalışma içerisinde; parti Genel Başkanlarının Yenikapı miting meydanında kullanmış oldukları doğal dil, Bardin'in “Yıldız falı” içerik analiz yöntemi kullanılarak belirlenecektir. Böylelikle sentaksa ve sözcüklere ilişkin analizde, anlam öğelerinin sınıflaması ve sayımı yerine, anlamın belirtenleri üstünde durulacaktır. Burada mesajın kodu (vokabüler, gramer özellikleri, anlam birimleri) incelenecektir. Bir metnin kodunu incelemek için bir takım uzlaşım kurallarının konması ve karşılaştırma imkânlarının bulunması gereklidir. Bu kurallara ilişkin olarak Liderlerin, kullanmış olduğu miting konuşma metinlerinin içerisinden tespit edilecektir. Buna göre kurallara bağlı kalmayarak, bu metinlerdeki;

- Mevcut sözcüklerin toplam sayısı (O)
- Farklı sözcüklerin toplam sayısı (V)
- Bu iki grubun oranı (O/V: Mesajda kullanılan vokabülerin zenginlik derecesi gösterir) belirlenecektir.

Vokabüler birimlerinin sınıflandırılmasında,

- a) Dolu sözcükler; yani sıfat, isim, fiil gibi anlam taşıyıcı sözcükler,
- b) Araç sözcükler; yani zamir, bağlaç, zarf, öntakı gibi ayırımına gidilecek.
- c) Fiillerin zamanı ve kipleri değerlendirilecek

Nihayet vokabüler birimleri, frekans düzeylerine göre gruplandırılarak nitel bir analiz yapılacaktır. Bunun üzerine terimlerin “Doluluk” durumu, anlam taşıyıcı olanları ile araç niteliğinde olanların dağılımı nitel olarak değerlendirilecektir. İsim, fiil ve sıfatlar: taşıyıcı, zarf, edat, ünlem ve bağlaç gibi diğer kelimeler ise araç kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Metinlerde bu kelime grupları, toplam kelime sayısına oranı bakımından da incelenmektedir. Bu analiz yöntemi ile Liderlerin, miting konuşma metinlerine taşıdığı kelime hazinesi, ortaya çıkarılacaktır. Bardin’in formülünü metne uygularken, sayı ve tarih ifadeleri sayım dışında tutularak; birleşik yazılmayan deyimler ve bileşik ifadeleri oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Liderlerin yapmış oldukları miting konuşmaları, cümle kurgusu ve vurgusu açısından incelenecek; konuşmacının ortaya koymuş olduğu, politik dil incelenecektir. Liderlerin konuşmalarının genel toplamı, sayfa, sözcük karakter, paragraf, satır ve gövde sayıları rakamsal veri olarak Tablo 1.1’de aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Tablo 1.1: Liderlerin Konuşmalarının, Tek Parça İstatistikleri

Binali Yıldırım	Sayfa	5
	Sözcük	1074
	Karakter (boşluksuz)	7683
	Karakter (boşluklu)	8178
	Paragraf	39
	Satır	131
	Terim sayısı	1021
	Terim çeşidi	480
Devlet Bahçeli	Sayfa	9
	Sözcük	1620
	Karakter (boşluksuz)	11462
	Karakter (boşluklu)	12965
	Paragraf	173
	Satır	248
	Terim sayısı	1645
	Terim çeşidi	901
Kemal Kılıçdaroğlu	Sayfa	4
	Sözcük	896
	Karakter (boşluksuz)	6132
	Karakter (boşluklu)	7014
	Paragraf	16
	Satır	100
	Terim sayısı	879
	Terim çeşidi	416
Toplam	Sayfa	18
	Sözcük	3590
	Karakter (boşluksuz)	25277
	Karakter (boşluklu)	28157
	Paragraf	228
	Satır	479

Liderlerin Yenikapı miting konuşmalarındaki yer alan sözcüklerin terim sayıları, terim çeşitleri ile sayısal veri olarak ve yüzdesel değer olmak üzere karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 1.1’de verilmiştir. Terim sayılarının, terim çeşitlerine oranlanması ile Bardin’in, yıldız falı formülü uygulanarak net sonuca varılmıştır. Liderlerin dil zenginliği Tablo 1.1’de incelenerek, mesaj üretiminin temel repertuarı elde edilmiştir. Liderlerin, incelenen miting konuşmalarında toplam 3544 sözcük vardır ve bunların 1797’si farklı sözcüklerdir. Elde edilen bulgulara Liderlerin miting konuşma metinlerinin istatistikleri şöyledir: en kısa konuşmayı yapan Kemal Kılıçdaroğlu (Terim sayısı 878, Terim çeşidi 416), sonrasında Binali Yıldırım (Terim sayısı 1021, Terim çeşidi 480) ve en uzun Devlet Bahçeli (Terim sayısı 1645, Terim çeşidi 901) konuşmuştur. Liderlerin Yenikapı meydanından yapmış oldukları miting konuşmalarının dil zenginliği düzeyi, Tablo 1.2’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.2: Liderlerin Konuşmalarının, Dil Zenginliği Düzeyinin Ortalaması

Yenikapı Mitingi	Binali Yıldırım	Devlet Bahçeli	Kemal Kılıçdaroğlu	Toplam
Terim Sayısı (O)	1021	1645	878	3544
Terim Çeşidi (V)	481	901	417	1799
Kelime çeşidi O/V	2,12	1,82	2,11	1,96

Liderlerin konuşmalarındaki terim sayısının, terim çeşidine oranındaki vokabüler birikimin düzeyinin genel ortalaması 1,97’dir. Ortaya çıkan bu sonuçlar ile dil zenginliği açısından sade bir dil kullanan Yıldırım’ı (2,12) Kılıçdaroğlu (2,11) ile takip ederken; Bahçeli ise (1,82) konuşmasında diğer Liderlere göre daha zengin bir dil kullanmıştır. Liderlerin konuşmalarında terimin sayısının yüksekliği ile daha çok tekrar yapıldığını; terim çeşidindeki azlık ile de basit ve sade bir konuşma ile seçmen üzerinde yüksek bir etki yapmak hedeflendiği bilinmektedir. Liderlerin konuşmalarında az bir tekrar düzeyi (1,97) kullanılmıştır. Liderlerin, dil zenginliğini yüksek tuttuğu konuşmalarında, Yıldırımın miting konuşmasının doğal dil

zenginliği olarak yüksek bir oranda çeşitliliği yoktur. Yıldırım, konuşmasını daha çok retoriksel açıdan zengin tutmuştur, propaganda açısından genel olarak dinleyicinin aklını fazla karıştırmadan direk mesajı odaklanarak sonuca gitmiştir. Liderler yapmış oldukları konuşmaların dil zenginliği ile Türk siyasetindeki politik dil kullanımının düzeyini belirlemişlerdir. Liderlerin miting konuşmalarının siyasal söylem analizi; kendi arasında mukayese edilerek sonuç bölümünde genel bir değerlendirme yapılacaktır. Politik dil kullanımı açısından Liderler, amaç ve araç sözcükler arasında daha çok amaç sözcükleri kullanmayı tercih etmiştir. Böylece Liderler, söylemlerinin doluluk oranını yüksek bir şekilde, vatandaş huzurunda tekrar ederek kullanmışlardır. Liderlerin miting konuşmalarında, kullanmış olduğu sözcük ve sözcük türleri Tablo 1.3'de aşağıda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 1.3: Liderlerin Vokabüler Zenginliğinin Genel Ortalaması

Liderlerin Kelime Hazinesi	Terim Türü	Terim Sayısı (O)	Terim Sayı Oranı %	Terim Çeşidi (V)	Terim Çeşidi Oranı %	O/V
Binali Yıldırım	Amaç Sözcükler					
	İsimler	492	%48,18	252	%29,68	1,92
	Sıfatlar	148	%14,49	50	%5,88	2,96
	Füiller	209	%20,47	129	%15,19	1,62
	Araç sözcükler					
	Zamir	56	%5,48	16	%1,88	3,5
	Zarf	34	%3,33	15	%1,76	2,26
	Edat	37	%3,62	8	%09,4	4,62
	Bağlaç	39	%3,81	7	%08,2	5,57
	Ünlem	6	%05,8	4	%04,7	1,5
	Toplam	1021	100	481	100	2,12
	Devlet Bahçeli	Amaç Sözcükler				
İsimler		852	%51,79	716	%79,46	1,18
Sıfatlar		174	%10,57	70	%7,76	12,87
Füiller		371	%25,53	61	%6,77	6,08
Araç sözcükler						
Zamir		46	%2,79	11	%1,22	4,18
Zarf		50	%3,03	23	%2,55	2,17
Edat		38	%2,31	6	%06,65	6,33
Bağlaç		110	%6,68	12	%1,33	9,16
Ünlem		4	%02,4	2	%02,21	2
Toplam		1645	100	901	100	1,82
		Amaç Sözcükler				
	İsimler	410	%46,69	226	%54,19	7,76
	Sıfatlar	98	%11,16	30	%7,19	14

Liderlerin Yenikapı’da yapmış oldukları miting konuşmalarının Vokabüler zenginliği incelenerek, mesaj üretiminin temel repertuarını elde edilmiştir. İncelenen miting konuşmalarında toplam 3544 sözcük vardır ve bunların 1799’u farklı sözcüklerdir. Bu durumda O/V oranı yaklaşık 1,96’dır. Liderlerin yapmış oldukları konuşmalarında, bu oran, az bir tekrar düzeyini yansıtır. Temel kelime hazinesi açısından ise sözcük türleri yüksek olmakla beraber isim (1754 defa), fiil (787 defa) ve sıfatlar (420 defa) yüksek oranda kullanılmış ve toplam amaç sözcük sayısı 2961, araç sözcük sayısı ise 583’tür. Yapılan bu konuşmaların siyasal söylem stratejisi, seçmenin kullanılan politik dili iyice anlaması ve dinleyici üzerinde kalıcı bir etki yapması olarak belirlenmiştir. En çok kullanılan dolu sözcükler, sözcük türleri sayısal ve yüzdesel oranları ile karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 1.4’de aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 1.4: Liderlerin En Sık kullandığı, Amaç Sözcüklerin Dağılımı

	Sıra	İsimler	Frek	Sıfatlar	Frek	Fiiller	Frek
Binali Yıldırım	1	Millet	26	Bir	18	Etmek	16
	2	İstanbul	16	Aziz	13	Olmak	9
	3	Temmuz	15	Her	7	Yatan	5
	4	Türkiye	12	Sayın	6	Getirmek	3
	5	Kardeşlerim	10	Tek	5	Seçmek	3
	6	Toprak	7	Değerli	5	Gelmek	3
	7	Şehit	6	Bütün	4	Söylemek	2
	8	İşgal	6	Genel	4	Sormak	2
	9	Parti	6	Güzel	4	Çıkarmak	2
	10	Şeref	6	Muhteşem	4	Tanımak	2
Devlet Bahçeli	1	Millet	28	Bir	23	Etmek	23
	2	Türk	20	Bu	20	Olmak	19
	3	Türkiye	18	Yeni	12	Vermek	12
	4	Şehit	17	Milli	6	İstemek	10
	5	Temmuz	16	Hain	6	Yemek	9
	6	Vatan	12	Aziz	6	Görmek	8
	7	Karşı	10	En	5	Yapmak	7
	8	Yıl	9	Sayın	4	Yaşamak	6
	9	Terörist	7	Tüm	4	Gelmek	6
	10	Vatandaş	7	Son	4	Korkma	5
	1	Demokrasi	17	Bir	23	Olmak	12
	2	Darbe	11	Bu	15	Demek	11
	3	Siyasi	10	Bütün	6	Yapmak	10

Liderlerin miting konuşmalarında ki doluluk oranı, amaç sözcükler (2961) kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler ikinci sırada fiiller üçüncü sırada ise sıfatlar olarak belirlenmiştir. Liderlerin en çok kullanmış olduğu, isim “Millet” (63 defa), fiil “Olmak” (47 defa), sıfat “Bir” (64 defa) (sözcük türleri görülmektedir. Liderlerin miting konuşmalarında çok kullandıkları araç sözcükler, sözcük türleri sayısal ve yüzdesel oranları ile karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 1.5’de aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 1.5: Liderlerin Konuşmalarında En Sık Kullandığı, Araç sözcükler

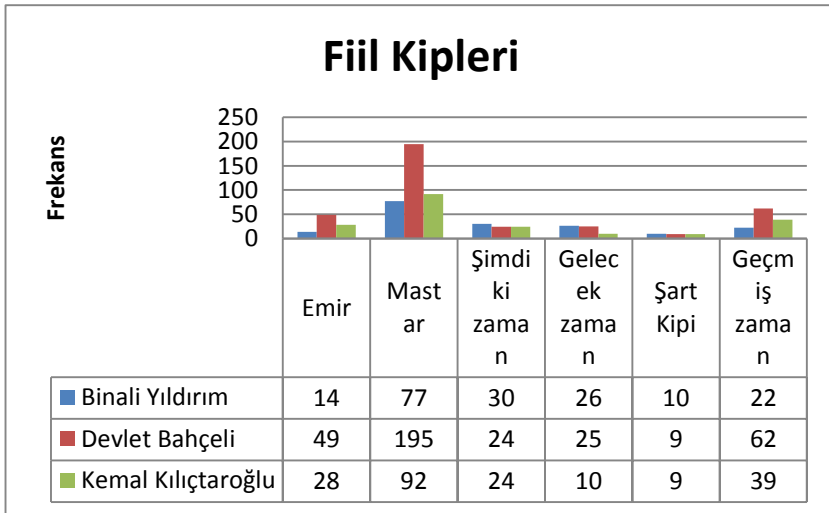
	Sıra	Edat	Frek	Bağlaç	Frek	Zarf	Frek	Zamir	Frek	Ünlem	Frek
Binali Yıldırım	1	Kadar	12	Da	15	Ne	7	Biz	13	Yeter	1
	2	İçin	8	De	6	Daha	6	Siz	10	Hamd olsun	1
	3	Gibi	6	Ve	6	Beraber	4	O	7	İnşallah	1
	4	İşte	6	Ama	4	Sanki	1	Hep	6	Ey	1
	5	Dan	3	Ki	1	Rahatsız	1	Bunlar	5	-	-
	6	Nın	3	İle	1	Razı	1	Şu	4	-	-
	7	Evet	2	Ya	1	Sadece	1	Kim	4	-	-
	8	-	-	daki	1	Yine	1	Sen	3	-	-
	9	-	-	-		Diri	1	Kimse	2	-	-
	10	-	-	-		Asla	1	Herkes	1	-	-
Devlet Bahçeli	1	Nın	10	Ve	64	Ne	5	Siz	13	Ta	2
	2	Gibi	6	Da	20	Yine	5	Biz	12	Ya	2
	3	Dan	4	De	8	Daha	4	hep	6	-	-
	4	Rağmen	2	Ki	5	Bugün	4	Bu	5	-	-
	5	Kadar	2	Çünkü	4	Asla	3	Onlar	4	-	-
	6	Mı	1	İçin	3	Hangi	2	Kimse	2	-	-
	7	-		Nitekim	1	Sonra	2	Ben	1	-	-
	8	-		Zira	1	Öyle	1	Herkes	1	-	-
	9	-		Eğer	1	Şartsız	1	-	-	-	-
	10	-		Ama	1	Mutlaka	1	-	-	-	-
Kemal Kılıçdaroğlu	1	İçin	10	Ve	9	Ve	9	Biz	9	-	-
	2	Değil	6	Da	4	Da	4	Hep	6	-	-
	3	Karşı	4	Ki	2	Ki	3	Kimse	6	-	-

Liderlerin konuşmalarında, en çok kullanılan araç sözcükler (583 defa) incelendiğinde birinci sırada bağlaçlar (185 defa), ikinci sırada zamirler (164 defa), üçüncü sırada zarflar (126 defa), dördüncü sırada edatlar (98 defa), beşinci sırada ise ünlemler (10 defa) yer almaktadır. Söylem ve içerik analizi alanında yapılan çalışmalarda, özellikle doğal dil incelemelerinde genel olarak ünlemler yer almamaktadır. Ama Liderlerin konuşmalarında ise vurgu ve tonlamada önemli bir araç olan ünlemleri bu çalışma içerisine dâhil etmeyi gerekli kılmıştır. Liderlerin miting konuşmaları içerisinde, araç sözcüklerden “Ve” (79 defa) bağlacı en çok kullanılırken, sırası ile “Biz” kişi zamiri (34 defa), “Ne” soru zarfı (19 defa), “gibi” edatı (14 defa) ve “Ya” ünlemi (2 defa) diğer kullanılan araç sözcüklerdir. Liderlerin Konuşmalarında kullandıkları Fiil Kipleri Tablo 1.6’da verilmiştir.

Tablo 1.6: Liderlerin Konuşmalarında Kullandığı, Fiil Çekim Kipleri

	Fiil Kipleri	Frekans		Kullanım Alanı
		Terim Sayısı	Terim Oranı	Seçmen üzerinde
Binali Yıldırım	Emir	14	%7,82	Öğüt
	Mastar	77	%43,01	Sonuç
	Şimdiki zaman	30	%16,79	Durum
	Gelecek zaman	26	%14,52	Kesin Gelecek
	Şart kipi	10	%5,58	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	22	%12,29	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	179	100	
Devlet Bahçeli	Emir	49	%13,49	Öğüt
	Mastar	195	%53,71	Sonuç
	Şimdiki zaman	24	%6,61	Durum
	Gelecek zaman	25	%6,88	Kesin Gelecek
	Şart kipi	9	%2,47	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	62	%17,07	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	364	100	
Kemal Kılıçdaroğlu	Emir	28	%13,86	Öğüt
	Mastar	92	%40,90	Sonuç
	Şimdiki zaman	24	%11,88	Durum
	Gelecek zaman	10	%4,95	Kesin Gelecek
	Şart kipi	9	%4,45	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	39	%19,30	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	202	100	
	Emir	91	%12,21	Öğüt
	Mastar	364	%48,85	Sonuç

Liderlerin kullanmış oldukları fiillerin zamanları incelendiğinde ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Çünkü asıl görevi geleceği öngörmek olan Bardin'in yıldız falında gelecek zaman kullanımı yüksek olarak beklenirken, Liderlerin konuşmalarında bu böyle görünmemektedir. Liderlerin konuşmalarında birinci sırada (364 defa) master kipi, ikinci sırada (123 defa) geçmiş zaman, üçüncü sırada (91 defa) emir kipleri, dördüncü sırada (78 defa) şimdiki zaman, gelecek zaman kullanım oranı (61 defa) beşinci sırada yer alırken ve altıncı sırada ise (28 defa) şart kipi yer almaktadır. Gelecek zaman kullanımı daha çok muktedir olma anlamında seçmene verilen vaatlerin kararlılığı üzerinde etkili olmuştur. Özellikle Liderlerin kullanmış olduğu fiillerin sırası ile “edeceğiz-olacağız-diyeyeceğiz-yapacağız-alacağız” gibi gelecek zaman kullanılarak miting sonrasında siyasette birlik ve beraberlik içerisinde muktedir olmak hedeflenmiştir. Diğer yandan geçmiş zaman kullanımı ile şimdiki zamanın sebepleri ortaya çıkarılarak, şimdiki zamanın ne kadar olumsuz bir durumda olduğunu örneğin “Etmişler-yapmışlar-kalmışlar-oluyor-yapıyor-söylüyor” Liderler tarafından kamuoyuna ve dinleyiciye sunulmuştur. Liderlerin şimdiki zaman kullanımındaki söylem stratejisi; Türkiye'nin içinde bulunduğu ciddi durumun, gelinen kötü durumun en büyük sebebi terör örgütleri ve onların uzantılarının olduğunu kamuoyuna anlaşılır bir şekilde anlatmak yatmaktadır. Liderlerin, Yenikapı mitingi konuşmalarında kullanmış olduğu fiil kiplerinin frekansı aşağıda ki Grafik 1.1’de genel olarak verilmiştir.

2.3. 7 Ağustos 2016 “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” Parti Genel Başkanlarının Miting Konuşmalarındaki Kullandıkları Retorik: Liderlerin, Yenikapı’da yaptıkları miting konuşmalarında, kullanmış oldukları retoriği açığa çıkarmak için; liderlerin konuşmalarında muhatap aldığı kişi, parti ve kurumların belirlenerek yapmış olduğu bu seslenişin hangi duyguyla gerçekleştirdiği tespit edilmesi gerekmektedir. Aşağıda verilen Tablo 1.7’de, liderlerin doğrudan hitap ettiği kişi, parti ve kurumları göstermektedir. Bu tablo oluşturulurken, liderlerin açıkça hitap ettikten sonra kullanmış olduğu kişi zamirleri ve yüklemelerde duygu tekrarı olarak sayılmıştır. Hitaplarda kullanılan olumlu tekrarlar (+) ile gösterilirken olumsuz tekrarlar ise (-) ile gösterilmiştir. Ortaya çıkan duygu değerleri ise liderlerin kullanmış olduğu söz dizimine bağlı olarak sempati/antipati olarak belirlenmiştir.

Tablo 1.7: Liderlerin Retoriklerinde Seslendiği Kişi, Grup veya Kurumlar

Sıra	Muhatap	Binali Yıldırım		Devlet Bahçeli		Kemal Kılıçdaroğlu		Genel Toplam
		Duygu	Tekrar	Duygu	Tekrar	Duygu	Tekrar	
1	Millet	+	26	+	28	+	9	61
2	Cumhuriyet	+	4	+	2	+	9	15
3	Türkiye	+	12	+	17	+	5	34
4	15 Temmuz	+	15	+	16	+	9	40
5	Türk	+	6	+	20	+	2	28
6	Vatan	+	3	+	12	+	1	14
7	Siz	+	10	+	13	+	3	26
8	Biz	+	13	+	12	+	9	34
9	Terörist	-	1	-	7	-	-	8
10	Vatandaş	+	4	+	7	+	5	16
11	Aziz	+	13	+	6	+	-	19
12	Hain	-	2	-	6	-	-	8
13	Kardeşlerim	+	10	+	5	+	1	16
14	Devlet	+	4	+	4	+	6	14
15	Demokrasi	+	3	+	4	+	17	24
16	Darbe	-	2	-	3	-	11	16
17	Fetö	-	2	-	6	-	3	11

Liderlerin Yenikapı’da yapmış olduğu mitingde kullandığı olumsuz nitelermeler, en çok 15 Temmuz darbesine, pkk’ya ve milli birliği, beraberliği tehdit eden “fetö’ye” (-19 defa) muhatap olarak yöneltilmiştir. Liderlerin özellikle olumsuz nitelermelerinin adresini kişisel olarak hedef göstermekten sakınmış daha çok genel olarak “fetöyü” (-19 defa), terörü (-16 defa) ve hainleri (-16 defa) muhatap almıştır. Terör örgütleri içerisinde en çok olumsuz nitelermeye muhatap olan “fetö” (-19) olmuştur. Liderlerin kişisel muhatap olarak en çok olumsuz nitelendiği kişi terör örgütleri dışında “hain” olmuştur (-16 defa). Diğer olumsuz retoriklerini Türkiye’nin ve Türk Milletinin varlığına ve mevcut düzenin devamına ilişkin tavır alan dönemin küresel ve bölgesel güçlerini kendine olumsuz muhatap olarak almıştır. Liderlerin konuşmalarındaki kullandıkları retoriklerinde, olumlu nitelermelerini muhatap olarak tamamını, Türkiye ve Türk Milleti üzerinde kurmuştur. Diğer yandan ise Liderler Milli kimlik dışındaki bütün ayırıştırıcı ve olumsuz nitelermelerden sakınmıştır. Böylelikle Liderlerin retoriklerinde kullanmış olduğu olumsuz nitelermenin muhataplığı, Türkiye’nin ve Türk Milletinin karşısındaki terör örgütleri ve uzantıları üzerinden yapılarak; kamuoyunun gözünde terör örgütü üyeleri başta olmak üzere diğer küresel ve bölgesel aktörlerde bilinçli olarak yıpratılmıştır. Liderlerin olumlu retoriklerinin tamamı seçmene nasihat niteliinde olup geleceğe dair ümit veren bir söylem ile kullanılmıştır.

2.4. 7 Ağustos 2016 “Demokrasi ve Şehitler Mitingi” Parti Genel Başkanlarının, Miting Konuşmalarındaki Gündem Konularını Ele Alma Biçimi: Liderlerin, Yenikapı’da yapmış oldukları miting konuşmalarında, gündemi konularını ele alırken kullandıkları anahtar kelimeler belirlenmiştir. Bu anahtar kelimeler siyasetin genel gündemine göre belirlenirken, bunun yanı sıra diğer yandan ise Liderlerin miting meydanlarından kendini gündemini, kamuoyuna mal etmeye yönelik olarak da oluşturmuş olduğu retoriksel söylemlerdir. Bu belirlenen kavramlar, meydanlarda yapılan miting konuşmalarının genel başlıklarını ve kapsama alanını belirlemektedir. Liderlerin kendi gündemini kamuoyuna mal etmek için oluşturduğu, milli kavramlar Tablo 1.8’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.8: Liderlerin Konuşmalarındaki: Milli Kavramlar

Sıra	Milli Kavramlar	Binali Yıldırım	Devlet Bahçeli	Kemal Kılıçdaroğlu	Genel Toplam
1	Türkiye	12	17	5	34
2	Türk	6	20	2	28
3	Toprak	7	5	-	12
4	Şehit	6	17	2	25
5	Vatan	3	12	1	16
6	Gazi	3	2	3	8
7	Bayrak	3	6	-	9
8	Devlet	4	4	6	14
9	İstiklal	-	4	4	8
10	Bağımsız	1	1	5	7
11	İhanet	-	5	-	5
12	Hain	2	6	-	8
13	İstanbul	16	3	-	19
14	Ankara	2	2	-	4
15	Ülke	1	4	1	6
16	Mustafa Kemal	1	2	5	8
17	Anadolu	-	2	-	2
18	İstikbal	-	1	-	1
19	Kıbrıs	3	-	-	3
20	Çanakkale	1	1	-	2

Liderlerin yapmış olduğu miting konuşmalarında, gündemi belirlerken Tablo 1.8'den de anlaşılacağı üzere Milli kavramlar üzerinde daha çok genel bir kamuoyu belirlenmeye özen gösterilmiştir. Konuşmalarında Liderler, özellikle birlik ve beraberliğin altını çizerek, Millet kavramını tarihsel gerçeği ile açıklama yoluna gitmiştir. Diğer yandan Liderler konuşmalarında, Türkiye üzerinde ayrıca vurgu yaparak Cumhuriyetin kazanımları ve

Türk Milleti önemli bir referans olarak kullanılmıştır. Liderler kendi gündeminden sürekli olarak 15 Temmuz fetö darbe girişimini, ülke ve kamuoyunun gündemine taşımayı hedeflemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurumsal imajı, bugünü ve geleceği Liderlerin gündeminde ilk sırada durmayı başarmıştır. Demokratik referans ile Milli bir kimlik oluşturmaya çalışan Liderler, birleştirici ve bütünleştirici ana unsur olarak en çok "Milli irade" vurgusunu kullanmışlardır. Liderlerin konuşmalarında gündem belirlemek için kullanmış olduğu siyasi kavramlar ise daha çok darbe ve teröre karşı olarak devam ettiği görülmektedir

Tablo 1.9: Liderlerin Konuşmalarındaki: Siyasi Kavramlar

	Siyasal Kavramlar	Binali Yıldırım	Devlet Bahçeli	Kemal Kılıçdaroğlu	Genel Toplam
1	15 Temmuz	15	16	9	40
2	Fetö	2	6	3	11
3	Terörist	1	7	-	8
4	İktidar	-	-	1	
5	Demokrasi	3	4	17	24
6	Darbe	2	3	11	16
7	Cumhurbaşkanı	10	1	1	12
8	Parti	9	2	3	14
9	Cumhuriyet	4	2	9	15
10	Tbmm	1	2	7	10
11	Pyd	-	1	-	1
12	Muhalefet	1	1	1	3
13	Hükümet	1	-	-	1
14	Başbakan	1	1	1	3
15	ABD	-	1	-	1
16	Ordu	2	3	1	6
17	Suriye	1	-	-	1
18	Irak	1	-	-	1
19	Pkk	-	1	-	1
20	Laiklik	-	-	4	4

Liderler kendi gündeminde, kişisel olarak en çok yer verdiği 15 Temmuz (-40 defa) fetö (-11 defa) darbe girişimi olmuştur. 15 Temmuz sonrası Türkiye'nin ciddi ve kritik bir süreçten geçtiğini belirten Liderler, siyaset içerisinde darbeye ve teröre karşı birlik ve beraberliğin önemi vurgulanmıştır. Özellikle darbe ve terör dışında Liderlerin gündemine taşıdığı diğer siyasi kavramlar ise Demokrasi (+28 defa), Cumhuriyet (+15 defa) ve TBMM'dir (+10 defa). Türkiye'nin içerisinde bulunduğu sorunların ülke gündemine taşıyan Liderler, bu görüşlerini dış politika alanında da altını çizerek tekrar etmişlerdir. Liderlerin konuşmalarında kullandığı başlıca hukuki kavramlar Tablo 1.10'da aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Tablo 1.10: Liderlerin Konuşmalarındaki: Hukuki Kavramlar

Sıra	Hukuksal Kavramlar	Binali Yıldırım	Devlet Bahçeli	Kemal Kılıçdaroğlu	Genel Toplam
1	Yargı	-	-	1	1
2	Özgürlük	1	1	3	5
3	Hukuk	1	1	-	2
4	Adalet	1	1	2	4
5	Adliye	-	-	2	2
6	Dava	-	1	1	2
7	Anayasa	-	-	1	1
8	Eşitlik	-	-	3	3
9	Mahkeme	-	1	-	1
10	Hesap	3	3	-	6
11	Ergenekon	-	-	1	1
12	Masum	-	1	-	1
13	Mağdur	-	1	2	3
14	Güç	3	3	3	9
15	Vicdan	-	3	2	5
16	Yasa	-	-	1	1
17	Hak	-	4	3	7
18	Hâkim	-	-	2	2
19	Kanun	-	-	1	1
20	Mazlum	-	1	-	1

Liderlerin miting meydanında yapmış olduğu konuşmalarda, hukuki kavramları kamuoyunun gündemine taşırken daha çok darbe ve terörle mücadele konusu üzerinde fikirlerini ifade etmişlerdir. 15 Temmuz fetö darbe girişimi sonrası, darbecilerin hesap (6 defa) vermesi gerekliliği, Liderler tarafından özellikle vurgulanmıştır. Bu yargılamaların (1 defa) hukuk (2 defa) çerçevesinde yapılmasına dikkat edilirken; Türkiye Cumhuriyeti'nin bekası için gerekli Anayasal (2 defa) destek ve siyasi gücün (9 defa) verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Yargılamalar sırasında hiçbir şekilde kimsenin mağdur (3 defa) edilmemesi için gerekli hassasiyetin ve hakların (7 defa) korunmasının altı çizilmiştir. Liderlerin konuşmalarında kullandığı diğer kavramlar Tablo 1.11'de aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Tablo 1.11: Liderlerin Konuşmalarında Kullandığı: Diğer Kavramlar

Sıra	Diğer Kavramlar	Binali Yıldırım	Devlet Bahçeli	Kemal Kılıçdaroğlu	Genel Toplam
1	Kardeşlerim	10	5	1	16
2	Eğitim	-	-	2	2
3	Onur	-	-	2	2
4	Şeref	8	1	-	9
5	Medya	-	-	5	5
6	Allah	6	3	1	10
7	Müslüman	-	4	-	4
8	Birlik	7	6	2	15
9	Beraber	4	-	3	7
10	Tarih	5	7	4	16
11	Kahraman	2	4	1	7
12	Ekonomi	2	-	-	2
13	Genç	2	-	1	3
14	Çocuk	-	1	2	3
15	Anne	-	1	-	1
16	Destan	2	1	-	3
17	Meydan	5	3	-	8
18	Mücadele	-	2	3	5
19	Tank	3	2	3	8
20	Haçlı	1	2	-	3

Liderler, Yenikapı miting meydanından annelere (2 defa), gençlere (3 defa), ve toplum bütün kesimlerine seslenmişlerdir. Türkiye'nin yaşadığı sinsi ve hain tuzaklara karşı; Onurlu (2 defa), şerefli (9 defa), Ortak tarih (16 defa), şuuru ile birlik (15 defa) ve beraberlik (7 defa) içerisinde kahraman Millet'in (7defa) destan (3 defa) yazacağını ifade etmişlerdir. Liderler, Müslüman Türk Milleti'nin tarih önünde Haçlılara (3 defa) karşı mücadelesini (5 defa) hatırlatırken; Allah'ın (10 defa) inayetine şükretmişlerdir. Liderler, konuşmalarında geleceğe yönelik önerilerini sıralarken eğitimin (4 defa) önemine vurgu yapmışlardır.

SONUÇ

Liderlerin, Yenikapı meydanında yapmış oldukları miting konuşmaları doğal dil, retorik ve gündem konularını ele alış biçimi şeklinde üç ana başlık altında, yapılan çalışma içerisinde incelendi. Bu konuşmalardan çıkan analiz sonuçları ile Liderlerin hem politik dili hem de Türk siyasi tarihinin 15 Temmuz sonrası yakın bir döneminin, siyaset söylemi yansıtmaktadır. Liderlerin, siyasal söyleminin sebeplerini, Türk siyasi tarihinin içerisinde özellikle 15 Temmuz fetö darbe girişiminin siyasi, ekonomik ve sosyal sonuçlarında bulabiliriz. Ayrıca Liderlerin ortaya koyduğu siyasal söyleminin sonuçları ise gelecek Türk siyaseti için uzun yıllar bir belirleyen ve çıkış noktası olarak devam edeceği öngörülmektedir. Bu nedenle yapılan çalışma içerisinde, Liderlerin politik dilinin dünü, bugünü ve yarını ile beraber milli, siyasi, hukuki ve sosyal yönden incelenmiştir.

Doğal dil incelemesinde ortaya çıkan Tablo 1.2 ve 1.3'de genel olarak verilen bilgiler Liderlerin Politik dilinin kelime hazinesini ortaya koymaktadır. Konuşma metin içeriklerine bakıldığında 3544 terim sayısı ve 1799 terim çeşidinden oluşmaktadır. Buna göre liderlerin miting konuşmalarındaki tekrar oranı ortalama olarak 1,96'dır. Miting konuşma metinlerine bakıldığında ise konuşma metinlerindeki terim sayısının çeşitliliği, Liderlerin kelime hazinesinin aslında ne kadar çok zengin olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre dil zenginliği açısından sade bir dil kullanan Yıldırım'ı (2,12) Kılıçdaroğlu (2,11) ile takip ederken; Bahçeli ise (1,82) konuşmasında diğer Liderlere göre daha zengin bir dil kullanmıştır. Ayrıca doğal dil zenginliğinin yüksek olduğu konuşmalarda, Yıldırımın miting konuşmasının, diğer Liderlere göre doğal dil zenginliği (2,12) olarak yüksek bir oran çeşitliliği yoktur. Yıldırım konuşmalarını daha çok retoriksel açıdan zengin kılmıştır, propaganda açısından genel olarak kamuoyuna direk mesaj vererek sonuca gitmiştir.

Politik dil kullanımı açısından Liderler, amaç (2961) ve araç (583) sözcükler arasında daha çok amaç sözcükleri kullanmayı tercih etmiştir. Böylelikle ortaya konulan söylemin, doluluk oranı yüksek bir şekilde, vatandaş huzurunda sürekli tekrar edilerek verilmiştir. Liderlerin yapmış oldukları konuşmalarında ki bu oran, az bir tekrar düzeyini yansıtır.

Konuşmasında en az tekrar yapan (1,82) ve söylem doluluk oranı en yüksek Lider Devlet Bahçeli (1397 amaç sözcük) olmuştur. Yapılan bu konuşmaların siyasal söylem stratejisi, seçmenin kullanılan politik dili iyice anlaması ve dinleyici üzerinde kalıcı bir etki yapması olarak belirlenmiştir. Liderlerin miting konuşmalarında, doluluk oranı, amaç sözcükler (2961) kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler (1754) ikince sırada fiiller (784) üçüncü sırada ise sıfatlar (426) olarak belirlenmiştir. Liderlerin en çok kullanmış olduğu, isim “Millet” (63 defa), fiil “Olmak” (47 defa), sıfat “Bir” (64 defa) sözcük türleri (Tablo 1.3’te) görülmektedir. Liderlerin konuşmalarında, en çok kullanılan araç sözcükler (583 defa) incelendiğinde birinci sırada bağlaçlar (185 defa), ikinci sırada zamirler (164defa), üçüncü sırada zarflar (126 defa), dördüncü sırada edatlar (98 defa) ve beşinci sırada ise ünlemler (10 defa) yer almaktadır (Tablo 1.5). Söylem analizinde yapılan araştırmalarda, genel olarak doğal dil incelemelerinde ünlemler yer almamaktadır. Ama Liderlerin konuşmalarında ise vurgu ve tonlamada önemli bir araç olan ünlemler yapılan bu çalışma içerisine ünlemleri dâhil edilmesini gerekli kılmıştır. Miting konuşmaları içerisinde araç sözcüklerden “Ve” (79 defa) bağlacı en çok kullanılırken, sırası ile “Biz” kişi zamiri (34 defa), “Ne” soru zarfı (19 defa), “gibi” edatı (14 defa) ve “Ya” ünlemi (2 defa) diğer kullanılan araç sözcüklerdir. Liderlerin konuşmalarında kullanmış oldukları “Biz” zamiri (13 defa) bazı cümlelerde kendisini, bazı cümlelerde yol arkadaşlarını ve bazı cümlelerde ise Türkiye’yi ve Türk Milletini göstermek için kullanılmıştır. Örnek olarak:

“Yüzyıl önce bu toprakları işgal ettiler, ama biz oradan tek bir devlet, tek bir millet olarak doğduk. İşte bugün bize kötülük yapacaklarını zannedenler yanıldılar, muhteşem, bu tarihi, anlamlı tabloyu hesap edemediler.” AK Parti Genel Başkanı Binali Yıldırım

“Hasbi olursak, biz kesrete yüz çevirip vahdet denizine hep birlikte açılırsak Biz bizi kimse yenemez, bize kimse boyun eğdiremez.” MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli

“Liyakat sisteminde vazgeçmemeliyiz. Bu bizim tarikattan, bu bizim cemaatten, bu bizim partimizden değil, kim işi iyi yapıyorsa

geleneği Türkiye’de başlatmalıyız.” CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu

Liderlerin konuşmalarında, metin boyunca kimlere, hangi duygu yüküyle hitap ettiği incelendiğinde Tablo 1.7’de görüldüğü gibi, Millet (62 defa) ve Türkiye (34 defa) ve Türk (28 defa) sözcük türleri en çok kullandığı hitap cümleleridir. Bu sonuçlar daha çok Liderlerin miting meydanlarında muhatap olarak, direk vatandaş hedef aldığı bir göstergesidir. Liderlerin konuşmalarında birinci sırada (364 defa) mastar kipi, ikinci sırada (123 defa) geçmiş zaman, üçüncü sırada (91 defa) emir kipleri, dördüncü sırada (78 defa) şimdiki zaman, gelecek zaman kullanım oranı (61 defa) beşinci sırada yer alırken ve altıncı sırada ise (28 defa) şart kipi yer almaktadır. Gelecek zaman kullanımı daha çok muktedir olma anlamında seçmene verilen vaatlerin kararlılığı üzerinde etkili olmuştur. Özellikle Liderlerin kullanmış olduğu fiillerin sırası ile “edeceğiz-olacağız-diyeceğiz-yapacağız-alacağız” gibi gelecek zaman kullanılarak miting sonrasında siyasette birlik ve beraberlik içerisinde muktedir olmak hedeflenmiştir (Tablo 1.6). Diğer yandan geçmiş zaman kullanımı ile şimdiki zamanın sebepleri ortaya çıkarılarak, şimdiki zamanın ne kadar olumsuz bir durumda olduğu vurgulanmıştır. Örneğin “Etmişler-yapmışlar-kalmışlar-oluyor-yapıyor-söylüyor” Liderler tarafından kamuoyuna ve dinleyiciye sunulmuştur. Liderlerin şimdiki zaman kullanımındaki söylem stratejisi; Türkiye’nin içinde bulunduğu ciddi durumun, gelinen kötü durumun en büyük sebebi terör örgütleri ve onların uzantılarının olduğunu kamuoyuna anlaşılır bir şekilde anlatmak yatmaktadır. Liderlerin yapmış oldukları miting konuşmalarında geleceğe ilişkin en çok kullandığı fiil kipleri hem seçmeni hem de kendini bağlayan emir kipleridir. Kullanılan emir kiplerinin gelecek zaman ile politik dile yansımaları şu şekilde olmuştur “Yapın-yapıyoruz-yapacaksınız, bakacağım-bakın-bakacaksınız”. Kullanılan Şart kipi ise daha çok şimdiki zamanda ortaya çıkmıştır. Örnek “veriyorsam-veriyorsak-veriyorsanız, yaşıyorsam-yaşıyorsak-yaşıyorsanız”. Kullanılan mastar ekleri ise genelde geçmiş zamanda olup birlik ve beraberliğin önemini ortaya koymak için kullanılmıştır. Bunlar “vermek-etmek-kalmak-gelmek-gitmek-almak-bakmak” gibi sözcüklerdir. Genel olarak Liderlerin kullanmış olduğu politik dil, kamuoyu üzerinde kararlılık, devamlılık ve muktedir olmayı belirten bir söylemsel dildir.

Liderlerin yapmış olduğu miting konuşmalarında, gündemi belirlerken Tablo 1.8’den de anlaşılacağı üzere Milli kavramlar üzerinde daha çok genel bir kamuoyu belirlenmeye özen gösterilmiştir. Konuşmalarında Liderler, özellikle birlik ve

beraberliğin altını çizerek, Millet kavramını tarihsel gerçeği ile açıklama yoluna gitmiştir. Diğer yandan Liderler konuşmalarında, Türkiye üzerinde ayrıca vurgu yaparak Cumhuriyetin kazanımları ve Türk Milleti önemli bir referans olarak kullanılmıştır.

Liderler kendi gündeminde, kişisel olarak en çok yer verdiği 15 Temmuz (-40 defa) fetö (-11 defa) darbe girişimi olmuştur. 15 Temmuz sonrası Türkiye'nin ciddi ve kritik bir süreçten geçtiğini belirten Liderler, siyaset içerisinde darbeye ve teröre karşı birlik ve beraberliğin önemi vurgulanmıştır. Özellikle darbe ve terör dışında Liderlerin gündemine taşıdığı diğer siyasi kavramlar ise Demokrasi (+28 defa), Cumhuriyet (+15 defa) ve TBMM'dir (+10 defa). Türkiye'nin içerisinde bulunduğu sorunların ülke gündemine taşıyan Liderler, bu görüşlerini dış politika alanında da altını çizerek tekrar etmişlerdir (Tablo 1.9). Liderlerin miting meydanında yapmış olduğu konuşmalarda, hukuki kavramları kamuoyunun gündemine taşıırken daha çok darbe ve terörle mücadele konusu üzerinde fikirlerini ifade etmişlerdir. 15 Temmuz fetö darbe girişimi sonrası, darbecilerin hesap (6 defa) vermesi gerekliliği, Liderler tarafından özellikle vurgulanmıştır (Tablo 1.10). Liderler miting meydanından toplumun bütün kesimlerine seslenmişlerdir. Özellikle annelere, gençlere, emeklilere, çiftçilere ve toplumun diğer kesimlerine seslenerek Türkiye'nin sorunlarını kendi gündeminde tutmuş ve birlik ve beraberliğin önemine vurgu yapmışlardır.

Sonuç olarak Liderler miting konuşmalarında, söylemsel inanılabilirlik ve güvenilirlik açısından kamuoyuna karşı en büyük teminat olarak, kurumsal bir güven yerine, sürekli Türkiye'nin birliğini ve beraberliğini adres olarak göstermişlerdir. Bu durum Liderleri politik dil açısından, diğer siyasi konuşmalarından belirgin bir şekilde ayırmaktadır. Bunun için de Liderler kendi karizmasını, siyasi birikimlerini ve kazanımlarını kamuoyu karşısında referans olarak gösterirken; siyasi olarak ayrıştırıcı olmayan bir politik dili kullanmışlardır. Miting konuşmalarının karşısında kamuoyu, Liderlerin sadece ne dediğine değil nasıl dediğine de önem vermiş ve Liderler ile arasında söylemsel bir bağ kurmuştur. Bu değerlendirmeler geçerli olmakla birlikte, söylem analizinde sadece konuşma metinlerine bağlı kalarak genel bir değerlendirme yapmak ve Liderlerin gerçek niyetini ortaya koymak yersiz bir çabadır. Çünkü konuşmalarda kullanılan bu politik dil, Liderlerin 15 Temmuz fetö darbe girişimi sonrası, Türkiye'nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu vatandaşa ve kamuoyuna yansıtmak, ülke gündeminde tutmak için kullandığı bir söylemdir.

KAYNAKÇA

- Bilgin, Nuri (2006) Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Demir, Zerrin, (2008), Bir Dini Söylem Analizi (Psikolojik Bir Yaklaşım), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Doltaş, Dilek, (2009), Söylem ve Yazın, Ahmet Kocaman (Derleyen), Söylem Üzerine, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, ss. 48–55.
- DURNA, Tezcan ve Ç. KUBİLAY. (2013) “Basının Şiddeti: Siyasal Gösterilerde Polise Taş Atan Çocuklar Örneği”, Ankara SBF Dergisi, 5 Ekim 2015
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1425/16041.pdf>
- EKŞİ Halil ve Hilal ÇELİK “Söylem Analizi” Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, C. 27, 2008, 99-117.
- Levent Eraslan, “Liderlik Olgusunun Tarihsel Evrimi, Temel Kavramlar ve
<http://www.milliyet.com.tr/1999/04/22/siyaset/siy11.html>
23.05.2016
- Foucault, Michel (1987) Söylemin Düzeni. Çeviren: Turhan Ilgaz, İstanbul: Hil Yayınları.
- Foucault, Michel (2004) Felsefe Sahnesi, Seçme Yazılar %Çev, Işık Ergün. İstanbul Ayrıntı Yayınları.
- Gökçe Orhan, Akgün Birol ve Süleyman Karaçor (2002) Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, ss,1-44.
- Gökçe, Orhan, (2006), İçerik Analizi: Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Heywood, Andrew. Siyaset. 4. Baskı. Çeviren Bekir Berat Özipek, Bican Şahin, Mete Yıldız, Zeynep Kopuzlu ve Bahattin Seçilmişoğlu. Ankara: Adres Yayınları, 2013.
- İstanbul Bülteni, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Temmuz 2016
http://ibb.gov.tr/trTR/BilgiHizmetleri/Yayinlar/IstanbulBultenleri/Documents/2016/temmuz2016_istanbul_bulteni.pdf
- Kaya, Vahap (2003) Yumuşak karizma : Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliği üzerine bir deneme. İstanbul: Sis Yayıncılık.
- Komsuoğlu, Ayşegül (2003) Siyasal Liderlik ve Süleyman Demirel Örneği. İstanbul: Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Sancar, Serpil, (2008), İdeolojinin Serüveni. Ankara: İmge Kitabevi.
- Sözen, Edibe (2014) Söylem. Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Süar, Arda (2011) Süleyman Demirel ve Recep Tayyip Erdoğan’ın Seçim Öncesi Büyük Kongre Konuşmalarının Karşılaştırmalı

- Söylem Analizi. Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi
- Tavşancıl Ezel ve Aslan Esra (2001) İçerik Analizi Uygulama ve Örnekleri. İstanbul, Epilson Yayın evi.
- Uğur, Gökhan (2009) Anarşist Dergilerde Değişen Söylem: Erken 20. Yüzyıl Ve 21. Yüzyıl Anarşist Dergileri Arasında Karşılaştırmalı Söylem Analizi. İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi
- Van Dijk, Teun. A (1991) Racism and the Press, Routledge London and New York
- Van Dijk, T. (2003). Critical discourse analysis. D.Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton (Ed.), In The Handbook of Discourse Analysis. (352-372). Oxford: Blackwell Publishing.
- Van Dijk, Teun A. Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım (Çev.Nurcan-ATEŞ), Barış Çoban (Der.), Söylem ve İdeoloji, İstanbul, SuYayınevi, 2003.

